

Asia: VN/36693/2023

Lausuntopyyntö Suomen kyberturvallisuusstrategiasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kemianteollisuus ry:n lausunto kyberturvallisuusstrategian luonnoksesta

Lausuttavana oleva Suomen kyberturvallisuusstrategia on uudistunut ja kehittynyt paljon voimassa olevaan strategiaan nähden. Kaikki toimenpiteet kyberturvallisuuden parantamiseksi ovat tärkeitä. Kemianteollisuus ry kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin.

Lausuttavana oleva strategia ei kaikilta osin täytä strategian tunnusmerkistöä. Jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota, että visiot kirjattaisiin enemmän ohjausasiakirjan otsakkeen mukaisesti.

Kemianteollisuus ry pitää hyvänä, että strategia valmistuu ennen hallituskauden puoliväliä. Toisaalta aikataulu voi muodostaa myös ongelman suhteessa muihin valmisteilla oleviin strategioihin (mm. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia) ja NIS2-direktiivin implementointia ajatellen. Niin ikään esitettyä strategian päivityssykliä on syytä tarkastella kriittisesti. Päivitys kannattaisi sitoa hallituskausiin mm. resurssien varmistamisen vuoksi.

Strategialuonnoksen mukaan kehittämissuhteet toimeenpannaan strategian hyväksymisen jälkeen laadittavan toimeenpanosuunnitelman mukaisesti. Toimeenpanosuunnitelman laadinta on sinänsä kannatettavaa ja toimeenpanosuunnitelma olisi hyvä olla laadittuna jo nyt samanaikaisesti strategian kanssa. Toimeenpanevilla osapuolilla olisi selkeämpi käsitys siitä, mitä ja millä aikajänteellä toimenpiteitä tulisi tehdä. Toimeenpanosuunnitelma lisäksi mahdollistaa tarkempien resurssiarvioiden laadinnan organisaatiokohtaisesti ja resurssien varaamisen, mikä luo realismia toteutukseen. Strategialuonnoksessa kuitenkin mainitaan, että tavoitetilan saavuttamiseksi varmistetaan riittävät resurssit. Julkisen talouden tilanteen ollessa heikko, nämä seikat tulisi varmistaa hyvissä ajoin ennen tavoitetilan asetantaa. Toimeenpanosuunnitelman

valmisteluprosessia ei ole kuvattu missään. Lisäksi olisi suositeltavaa laatia myös kehityskohteiden seurantasuunnitelma samanaikaisesti strategian ja toimeenpanosuunnitelman kanssa. Strategialuonnoksessa on paljon samoja elementtejä kuin voimassa olevassa strategiassa. Nykyisen strategialuonnoksen nykytilan kuvauksessa olisi hyvä tuoda esille, miksi osa voimassa oleva strategian tavoitteista on edelleen saavuttamatta.

Strategialuonnoksen s. 8 tiivistelmä ei ole tasapainossa kokonaisuuden kanssa. Tiivistelmässä painotetaan elinkeinoelämän osallisuutta, mutta sitä ei tuoda oikeasuuntaisesti esille itse strategiatekstissä. Valtioneuvoston periaatepäätös luonnollisesti on vain hallintoa sitova tai oikeammin hallintoa linjaava. Koska strategia tunnistaa myös yksityisen sektorin merkityksen, olisi se hyvä kuljettaa mukana läpi strategian ja aidosti pohtia yhteistyötä sekä elinkeinoelämän kannalta merkityksellisiä suojattavia, tuettavia ja puolustettavia seikkoja. Erityisesti tulisi pohtia miten strategialla tuetaan elinkeinoelämän ja muun yhteiskunnan onnistumista yhteisen tavoitetilan saavuttamiseksi. Tässä kontekstissa on hyvä tunnistaa, mitkä asiat ovat lakisäätteisiä ja mitkä asiat toimivat vapaaehtoisuuden pohjalla.

Luonnoksessa tuodaan esille, että suomalaisten yritysten aineettoman pääoman suojaaminen laittomalta tiedonhankinnalta kybertoimintaympäristössä on tunnistettava yhtenä keskeisenä kehityskohteena talouden kilpailukyvyn säilyttämiseksi. Pääoman suojaamisen lisäksi Kemianteollisuus ry haluaa tuoda esille, että kybervaikuttaminen saattaa uhata myös teollisuuden prosessitoimintoja, mikä pahimmillaan voi aiheuttaa laajamittaisia henkilö- ja ympäristövahinkoja. Kybervaikuttamisen kerrannaisvaikutuksia on hyvä pohtia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, kun tukitoimia suunnataan elinkeinoelämälle.

Sivulla 12 mainitaan, että Suomen infrastruktuuria kehitetään osana liittokunnan infrastruktuuria, mikä vahvistaa yhteistyötä ja kyberpuolustusta. Tässä olisi hyvä täsmentää mihin infrastruktuuriin käytännössä viitataan, tuskin kuitenkaan kaikkiin yhteiskunnan palvelujärjestelmiin. On hyvä tarkistaa kauttaaltaan missä yhteyksissä sanaa infrastruktuuri käytetään strategialuonnoksessa. Nyt käyttö on hapuilevaa.

Luonnoksen sivulla 16 oleva voimakas väite ”Suomessakin on havaittavissa globaali trendi, joka jakaa yrityksiä ja toimialoja: organisaatiot jakautuvat yhä selkeämmin niihin, jotka ovat huolehtineet omasta kyberturvallisuudestaan ja niihin, jotka eivät ole.” lienee ainakin osin totta. Kirjoitusasia tulisi ehkä harkita uudelleen. Miten tämä väite esimerkiksi suhteutuu strategialuonnoksen edellisen kappaleen viestiin digitaaliseen infrastruktuuriin liittyen.

Sivulla 19 kerrotaan ”Nykytilassa viranomaisilla on arvioitu olevan riittämättömät toimintaedellytykset tehokkaasti varautua ja torjua vakavimpia, kansallista kyberturvallisuutta ja maanpuolustusta vaarantavia kyberuhkia.” Strategiassa voisi paremmin tuoda esille mitä kirjauksella varsinaisesti tarkoitetaan. Jää hieman epäselväksi viitataanko tällä strategialuonnoksen seuraavassa kappaleessa mainittuun säädösvajeeseen viranomaisten välisessä koordinaatiossa tai

yhteistoiminnassa kybertoimintaympäristössä. On hyvä myös huomioida, että koordinaatio ja johtaminen eivät ole ekvivalentteja asioita. Kehittämisehdotuksiin on niin ikään kirjattu ” Muutetaan säädöspohjaa, normeja ja ohjeita strategian kehittämistoimien edellyttämällä tavalla.” Elinkeinoelämän näkökulmasta tämä vaatii tuntuvaan täsmennystä. Strategiasta ei ilmene seuraako kirjauksesta yrityksille lisää hallinnollista taakkaa ja minkälaisia kustannuksia uudesta sääntelystä yrityksille koituisi?

Tilannekuvan osalta olisi hyödyllistä, että sitä jaettaisiin riittävästi myös elinkeinoelämän tarpeisiin, mikä parantaisi elinkeinoelämän tilanneymmärrystä. Huoltovarmuustoiminnassa mukana olevat yritykset saavat kohtalaisen paljon tukea Huoltovarmuusorganisaation kautta, mutta muu elinkeinotoiminta on tämän palvelun ulkopuolella siitä huolimatta, että he kuitenkin osallistuvat lukuisten elintärkeiden arvoketjujen luomiseen.

Kvanttitekniikan ja tekoälyn kehitys on maailmalla tunnistettu suurena turvallisuushaasteena. Luonnoksessa olisi voinut paneutua näihin aihealueisiin ponnekkaamminkin. Nyt esille tuotiin käytännössä vain haasteet, ei kehityskohteita, joihin julkiset toimijat aikovat tarttua, eikä varsinkaan ratkaisuhahmotelmia. Strateginen tavoitekirjaus sellaisenaan tästä aihealueesta on varsin ohut.

Sivulla 23 mainitaan ”Yhteiskunnallisesti vaikuttavalle ja innovatiiviselle tutkimus- ja kehitystoiminnalle luodaan perusta tukemalla alan perustutkimusta ja koulutusta.” Tavoite on sinänsä hyvä, mutta kannamme huolta siitä, onko tavoite linjassa hallituksen päätösten kanssa, minkä mukaan perustutkimukseen kohdennetaan vain rajalliset resurssit. Lisäksi hämmennystä herättää tämän osin otsikko. Miten otsikon sana ”kokeileva” ilmenee itse tekstistä?

Myös strategian sivun 29. mainintaa ”Viranomaisen mahdollisuus tarjota kyberturvallisuuspalvelu asiakkaille maksullisena palveluna on selvitettävä aina uutta palvelua käyttöönotettaessa” tulisi täsmentää. Tällaisesta tilanteesta voi kilpailullisesti tulla varsin mielenkiintoinen. Tämän ei ainakaan tulisi johtaa tilanteeseen, jossa valtio lähtee kilpailemaan palveluntarjonnassa yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

Luonnoksen sivulla 35 kerrotaan, että ” Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Digi- ja väestötietovirasto, muut valtionhallinnon toimijat sekä hyvinvointialueiden ja kuntien omistamat yritykset yhdessä yksityisen sektorin kanssa tarjoavat keskitettyjä kyberturvallisuuspalveluja”. Tavoitetilana varsin kokonaisvaltainen, mutta vaatii tarkennusta, miten tätä lähdetään toteuttamaan.

Kuvan 3. sisällön oikeellisuus tulisi tarkistaa poliittisen päätöksenteon osalta. Erityisesti tulisi tarkistaa millä tahoilla on tosiasiallista päätöksentekovaltaa ja toisaalta mikä ryhmä on luonteeltaan poliittinen ja mikä virkavalmisteluun perustuvaa.

Kuvassa 3. kyberturvallisuuden koordinaatioryhmä kuvataan strategisen tason yhteistyöryhmänä, mutta kannattaisi harkita ryhmään kutsuttavaksi myös Huoltovarmuuskeskuksen kyberturvallisuusasiantuntija, vaikka HVK nähdäänkin operatiivisena toimijana.

Mika Aalto

Toimitusjohtaja

Kemianteollisuus ry

Ojala Mirva
Kemianteollisuus ry